

Kansallinen Kokoomus

Tavoiteohjelma 1995 - 1999

**HYVÄKSYTTY YLIMÄÄRÄISESSÄ
PUOLUEKOKOUKSESSA
ESPOON DIPOLISSA 28.8.1994**

SISÄLLYS

HENKISEEN HYVINVOINTIIN

KULTTUURILLA HENKISTÄ KASVUA

TERVE TALOUS ON HYVINVOINNIN PERUSTA

TYÖTÄ YRITTELIÄISYYDELLÄ JA OMATOIMISUUDELLA

EROTUKSEN KANNUSTETTAVA TYÖHÖN JA YRITTÄMISEEN

TEHOKKAASEEN JA YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISEEN
ENERGIATALOUTEEN

ELINVOIMAISEEN MAASEUTUUN

TURVALLINEN PERUSTA ELÄMÄLLE

PALVELUIHIN VARMUUTTA JA VALINNAISUUTTA

LAADUKASTA ASUMISTA HYVÄSSÄ ELINYMPÄRISTÖSSÄ

YKSILÖNÄ OIKEUSVALTIOSSA

TURVALLISEEN EUROOPPAAN

SUOMI EUROOPAN UNIONISSA

KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ KANSAINVÄLISELLÄ YHTEISTYÖLLÄ

LUKIJALLE

"Kansallinen Kokoomuspuolue pitää kaiken toimintansa ylimpänä ohjeena suomalaisen kansallishengen ja isänmaallisen yhteistunnon kohottamista sekä pyrkimystä valtion ja yhteiskunnan lujittamiseen.

Puolue tahtoo säilyttää sen, mitä kansamme on aikaisemmilta sukupolvilta arvokasta perinyt, niinkuin kansan uskonnon, tervehenkisen perhe-elämän, elinvoimaisen talonpoikasviljelyksen ja säästäväisyyden.

Maan varallisuutta ja taloudellista itsenäisyyttä on kaikin keinoin edistettävä. Yritteliäisyyttä on kannustettava, kaikkea hyödyllistä työtä, niin henkistä kuin ruumiillistakin, on tuettava.

Uhrauksia pelkäämättä on sellaista uudistustyötä tarmokkaasti tehtävä, joka kohottaa vähäväkisiä kansankerroksia."

Kansallisen Kokoomuspuolueen ohjelman
yleisperiaatteita vuodelta 1921.

Kokoomus on tehnyt yli 70 vuotta työtä itsenäisen Suomen rakentamiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi.

Lähestyttäessä vuotta 2000 Kokoomus kantaa vastuuta jokaisen ihmisen tulevaisuudesta ja tahtoo luoda sellaisen Suomen, jossa jokainen meistä voi kokea elävänsä täyttä ja turvallista elämää. Kokoomus haluaa muuttaa Suomen korkeatasoiseksi sivistisyhteiskunnaksi, joka on taloudellisesti ja sosiaalisesti nykyistä turvallisempi, ja jossa yksilönvapaus lisääntyy.

Kokoomus korostaa yksilön vastuuta itsestään ja kanssaihmisistään. Jokaisen on voitava asettaa itse omat päämääränsä ja tavoitteensa henkiselle kasvulleen. Yhteiskunnan tehtävänä on tarjota siihen tasavertaiset lähtökohdat.

Tavoiteohjelma 1995 - 1999 kirjaa Kansallisen Kokoomuksen keskeisimmät tavoitteet seuraavalle vaalikaudelle. Tavoiteohjelma tuo esille ne arvot ja tavoitteet, joiden pohjalta tahdomme muuttaa Suomea ja maailmaa.

HENKISEEN HYVINVOINTIIN

Henkinen hyvinvointi on hyvän ja tasapainoisen elämän perusta. Korkeatasoinen sivistys, koulutus ja kulttuuri luovat edellytykset henkiselle ja taloudelliselle hyvinvoinnille.

Koulutuksen ja tutkimuksen vahvistaminen on Suomen tulevaisuusstrategian ydin, eikä niiden tasosta ja laadusta voida tinkiä. Osaaminen ja sivistys ovat erityisesti kansainvälistyttäessä ja Euroopan yhdentyessä tärkeitä.

Koulutusjärjestelmää kehitettäessä on keskeiseksi periaatteeksi otettava elinikäinen oppiminen. Toimenpiteitä arvioitaessa on näkökulmana pidettävä opetuksen sijasta oppimista. On painotettava tiedon jakamisen ohella edellytyksiä tiedon hakemiseen, käyttämiseen ja arvottamiseen sekä uuden tiedon luomiseen ja kokonaisuuksien hahmottamiseen. Koulutustarjonnassa on otettava huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja lisättävä valinnanvapautta sekä vastuuta.

Yksilöllä on oltava mahdollisuudet täydentää osaamistaan elämän eri vaiheissa. Kaikessa opetuksessa on painotettava kykyä hallita muutosta, ihmissuhdetaitoja sekä kulttuurien ja kielten tuntemusta sekä valmiuksia yrittäjyyteen ja omatoimisuuteen.

Laadukas ja maksuton opetus esiopetuksesta korkea-asteen koulutukseen tulee olla jokaisen oikeus. Jatkuva laadun ja tuloksellisuuden arviointi on otettava osaksi koulutus- ja tiedetoimintaa. Määrärahojen kohdentamisessa on huomioitava hyvien suoritusten kannustavuus ja opiskelijoiden liikkuvuuden sekä valintojen merkitys. Opetuksen puitelainsäädäntö on toteutettava vaarantamatta opiskelijoiden oikeusturvaa.

Päivähoito, esiopetus ja peruskoulu on sovitettava nykyistä paremmin yhteen niin, että peruskoulun voi joustavasti aloittaa 6 - 8-vuotiaana. Peruskoulun yläasteella on siirryttävä luokkiin sitomattomiin oppimääriin. Koulutusjärjestelmän on annettava mahdollisuudet muodostaa yksilöllisiä, oppilaitosrajat ylittäviä opintokokonaisuuksia, jotka antavat riittävät yleistiedot ja -valmiudet.

Ammatillinen kehittyminen ja erikoistuminen on toteutettava entistä enemmän työelämän myötävaikutuksella käytännön työtehtävien, täydennyskoulutuksen ja näyttötutkintojen avulla. Ammatillisen koulutuksen on pohjaututtava nykyistä enemmän koulutuspaikkojen kysyntään.

Vain parhaille, ammatillisesti vahvoille, korkea-asteen osaamiseen yltäneille, usein monialaisille, oppilaitoksille on annettava oikeus ammattikorkeakoulututkinnon järjestämiseen. Tiede- ja ammattikorkeakoulujen työnjako on selkiytettävä siten, ettei rakenneta päällekkäistä järjestelmää. Ammattikorkeakoulujen ylläpitojärjestelmän on oltava kunnallinen tai yksityinen.

Mahdollisuuksia työssä ja koulutuksessa vuorottelemiseen ja työn ohessa opiskeluun on parannettava ja lisättävä. Otetaan käyttöön opintojen täydentämistä ja pätevyitysmahdollisuus eli elinikäinen opintopassi. Sähköistä viestintää ja tietotekniikkaa hyväksikäyttäen on luotava oppilaitosten ja työelämän

monimuotoiseen vuorovaikutukseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön perustuva uudenlainen oppimisverkosto.

Opettajia on innostettava kehittämään taitojaan työelämään osallistumisjaksojen, sapattivapaiden ja ulkomaisissa korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa suoritettujen opintojen avulla.

Korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten erikoistumista vahvuusalueillaan on edistettävä, poistettava turhat päällekkäisyydet ja parannettava työnjakoa.

Rakenteellisella kehittämisellä säästettävät voimavarat on suunnattava uusille, innovaatiojärjestelmän kannalta tärkeille koulutus- ja tutkimusaloille. Opetuksen laatua on parannettava. Opiskelijoiden liikkuvuutta korkeakoulujen välillä on lisättävä toteuttamalla nykyistä vapaampi opiskeluoikeus.

Opiskelijoilla, tutkijoilla ja opettajilla itsellään on suurin vastuu lisättäessä aktiivista osallistumista kansainvälisiin hankkeisiin. Kansainvälistä liikkuvuutta on edistettävä ja ulkomailla suoritettuja opintoja on kyettävä liittämään kotimaisiin tutkintoihin.

Koska perustutkimus ja soveltava tutkimus tukevat toisiaan, on kummankin riittävä rahoitus turvattava. Tutkijakoulutuksessa on luotava yli korkeakoulurajojen toimiva, kansainvälisesti kilpailukykyinen tutkijakoulutusverkosto. Sen puitteissa parannetaan nuorten tutkijoiden mahdollisuuksia edetä urallaan.

Suomeen on luotava kansallinen innovaatiojärjestelmä. Tähän kuuluu täysipainoinen osallistuminen EU:n tutkimusohjelmiin, teknologiakeskusten ja -yritysten toiminnan edistäminen sekä tutkimus- ja tuotekehitysmenojen korottaminen asteittain kolmeen prosenttiin BKT:sta.

KULTTUURILLA HENKISTÄ KASVUA

Kaikille ihmisille on turvattava mahdollisuudet kulttuuriin ja kulttuuripalveluihin.

Monipuolista kansallista kulttuuria tulee vaalia ja kehittää sekä laajentaa kansainvälistä kulttuuriyhteistyötä. Alueiden Eurooppa antaa mahdollisuuksia suomalaisen kulttuurin vientiin ja monipuoliseen kulttuurivaihtoon.

Taiteellisen luovuuden, taiteen vastaanottamisen sekä kulttuurin, nuorisotyön ja liikunnan harrastamisen edellytyksiä vahvistetaan julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyöllä.

Ilmaisunvapaus on henkisen kasvun ja demokratian perusedellytys. On huolehdittava siitä, että moniarvoisuus viestinnässä toteutuu.

Kristillisyyden kuuluu suomalaisen arvomaailmaan ja henkiseen perintöön.

Taide- ja kulttuurilaitoksille on turvattava autonomia ja rahoituksellisesti itsenäinen asema. Kunnallisia laitoksia on kannustettava siirtymään nettobudjettiin.

Koulun taidekasvatus, kirjastopalvelut, kansalaisopistot ja taiteen perusopetus ovat kulttuurin peruspalveluja, jotka on turvattava. Museoiden tallennus-, tutkimus- ja tiedotustoiminta on turvattava lainsäädännöllä kulttuuriperinnön säilyttämiseksi.

Koulutuksen yleissivistävän osan on annettava hyvät valmiudet kulttuurin monipuoliseen ymmärtämiseen.

On ylläpidettävä edellytyksiä lehtien ja muiden viestintäpalveluiden saatavuudelle kaikkien kansalaisten keskuudessa.

Euroopan unionin arvonalisäveropäätöksissä Suomen tulee ajaa linjaa, joka pitää lehdistön ja muun perusviestinnän minimiverokannassa. Painetussa ja sähköisessä viestinnässä on sallittava vapaa kilpailu Euroopan unionin yleisperiaatteen mukaisesti.

Sähköistä viestintää on käytettävä aktiivisesti etäopetuksessa. Yleisradion on julkisen palvelun yhtiönä huolehdittava yhteiskunnallisista erityistehtävistä, kuten kansallisista kulttuurivelvoitteista ja vähemmistöohjelmista.

Teknisten mahdollisuuksien avautuessa on toimilupia myönnettävä joustavasti niin paikalliseen kuin valtakunnalliseen radio- ja televisiotoimintaan.

Viestinnän liiallinen keskittyminen on estettävä.

Kulttuuria koskevat viestintäasiat on keskitettävä opetusministeriöön.

Seurakuntahallinnon tulee perustua entistä laajempiin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin sekä kiintiöttömään edustukselliseen kansanvaltaan. Kirkkojen uudistustyötä vauhdittamaan tulee säätää seurakunnille valinnaisten hallinto- ja toimintamallien kokeilulaki. Mahdollisuus tunnustukselliseen uskonnonopetukseen on säilytettävä peruskoulussa ja lukiossa.

TERVE TALOUS ON HYVINVOINNIN PERUSTA

Rakennamme kansainvälisesti kilpailukykyistä yritystoimintaa yhä paremmalla koulutuksella, kansainvälisesti erikoistuneella huippuosaamisella, korkeatasoisella teknologialla ja ympäristöystävällisyydellä. Luova ja uusiutumiskykyinen yritystoiminta antaa Suomen hyvinvoinnille kestävän taloudellisen pohjan. Merkittävä määrä uusia työpaikkoja on synnyttävissä kehittämällä kansainvälisen tason vahvuuksiamme. Terveellä yrittämisellä ja avoimella kilpailulla luodaan työpaikkoja, hyvinvointia ja varallisuutta.

Talouden on toimittava vastuullisen markkinatalouden periaatteen mukaisesti tehokkaasti luonnon hyvinvoinnin rajoissa ja ihmisten perusturvan taaten. Siihen kuuluvat toimivat ja riittävät julkiset palvelut, jotka takaavat kaikille kansalaisille perusedellytykset oman yksilöllisyytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Palvelut on pystyttävä tuottamaan entistä tehokkaammin joko julkisella tai yksityisellä palvelutuotannolla sen mukaan, mistä saadaan laadukkaimmat palvelut taloudellisimmalla tavalla.

Myös talouselämä tarvitsee menestyäkseen hyvinvointiyhteiskunnan laadukkaita sivistys-, sosiaali-, terveys- ja muita palveluita.

Hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuuden turvaamiseksi on lisättävä vientituloja, nostettava tuottavuutta, tehostettava kotimarkkinoiden toimintaa, edistettävä uutta yritystoimintaa työpaikkojen luomiseksi sekä pysäytettävä julkinen velkaantuminen. On varmistettava, että koti- ja ulkomaisten yritysten kannattaa tutkia ja kehittää Suomessa ja investoida Suomeen.

Suomelle tulee luoda teknologiastrategia, joka takaa sen, että tuotantoelämämme uusiutuu riittävän nopeasti ja kehitys painottuu uuden teknologian hyödyntämiseen sekä jo osatun kehittämiseen.

Elinkeinorakennetta tulee monipuolistaa. Suomi tarvitsee uutta vientiä harjoitettavaa ja sitä tukevaa yritystoimintaa. Uusien työpaikkojen luominen on lähitulevaisuudessa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten varassa. Näiden riskipääoman hankintaa on helpotettava. Itsensä työllistävien yrittäjien verotuksellinen asema on selkiytettävä.

Ympäristöosaamisesta on luotava kansallinen kilpailuvaltti. Ympäristöteknologiaa on kehitettävä, tuotekehitys-, kokeilu- ja kehittämishankkeisiin on panostettava. Näillä on pyrittävä tuotantoa ja tuotteita koskeviin, luonnonvaroja ja energiaa säästäviin ratkaisuihin. Ympäristölupajärjestelmät on yhdistettävä ympäristönsuojelulainsäädännön kokonaisuudistuksella.

Julkisen velkaantumisen pysäyttäminen on keskeistä, jotta välttämättömät julkiset palvelut voidaan säilyttää jatkossakin. Tämä edellyttää erittäin tiukkaa menotaloutta. Julkisen talouden osuus kansantaloudesta on saatava selvästi laskemaan. Julkisissa viroissa on siirryttävä mahdollisuuksien mukaan tulospalkkaukseen.

Julkisyhteisöjen omistamia yrityksiä sekä sellaista muuta omaisuutta, jonka omistamiseen ei ole erityistä yhteiskunnallista perustetta, on yksityistettävä. Näin saatavia varoja on suunnattava uuden yritystoiminnan aikaansaamiseen sekä tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan. Valtion budjettivaroja ei voida ohjata valtionyhtiöiden investointien rahoittamiseen, vaan tarvittavat varat on kerättävä yksityisiltä markkinoilta. Yksityistäminen on toteutettava kilpailua tukevalla tavalla.

Seutukunnallisiin ohjelmiin perustuvalla aluepolitiikalla on vahvistettava eri alueiden ominaispiirteitä. Läänejä on yhdistettävä. Kuntaliitoksia on suosittava ja siten muodostettava tehokkaampia, toiminta- ja palvelukykyisiä kuntia. Kuntien sekä seutukuntien välistä yhteistyötä on edistettävä. Uusia byrokratioita, kuten maakuntaitsehallintoa ei tarvita.

Asetettaessa velvoitteita kunnille on selvitettävä niiden tasapuolinen kustannusjakauma kuntien ja valtion kesken.

TYÖTÄ YRITTELIÄISYYDELLÄ JA OMATOIMISUUDELLA

Vaalikauden tärkein tavoite on työttömyyden vähentäminen. Tärkeimpiä uusien työpaikkojen luoja ovat pienet ja keskisuuret yritykset. Yritystoiminnan edellytyksiä

parantamalla ja yrityksen perustamista kannustamalla luodaan mahdollisuuksia uusille työtilaisuuksille.

Menestyksekkään yritystoiminnan edellytyksinä ovat hyvän liikeidean lisäksi korkeatasoinen koulutus ja perustutkimus, taloudellisen kilpailun tehostaminen ja infrastruktuurin rakentaminen ja ylläpito. Suomen on vastattava osaamisella maailmanlaajuisesti länsimarkkinoiden kilpailuun ja lähialueiden alhaisten kustannusten asettamiin haasteisiin.

Aktiivisella työllisyyspolitiikalla on palveltava tehokkaasti sekä työnhakijoita että työntarjoajia, luotava työpaikkoja ja järjestettävä työvoimakoulutusta. Uusia työpaikkoja on synnyttävä määrätietoisella kansainvälisellä yhteistyöllä. Erityisesti on painotettava nuorten ja vastavalmistuneiden työllisyyden parantamista ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentämistä.

Elinkeinojen tuet on yhtenäistettävä ja nykyistä tukiviidakkoa on karsittava. Tukea on suunnattava tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan, jonka tulokset hyödyttävät samanaikaisesti useampia yrityksiä ja koko yhteiskuntaa.

Työnantajan sosiaaliturvamaksuissa on siirryttävä kohti järjestelmää, jossa maksut kohdistetaan tasapainoisesti toisaalta työpanokseen ja toisaalta pääomapanokseen. Yritysverotusta on muutettava niin, että uuden, pitkäaikaisen työntekijän palkkaus on helpompaa yritykselle. Yrittäjien sosiaaliturvaa on parannettava. Työhönoton kynnystä on madallettava joustavoittamalla työehtoja ja alentamalla yritysten välillisiä työvoimakustannuksia.

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjä on uudistettava niin, että vältetään epäterveen yritystoiminnan tukeminen ja terveiden yritysten joutuminen uhanalaiseen asemaan kilpailutilannetta vääristämällä.

Työvoimakoulutus on kohdistettava toisaalta uusien työpaikkojen synnyttämiseen työllistymisen kannalta lupaavimmille sektoreille ja toisaalta huonossa työmarkkina-asetmassa oleville ihmisille, joilla ei ole ammatillista peruskoulutusta tai joilla on vanhentunut ammattitaito. Työvoimakoulutuksen laatua on nostettava ja sen on vastattava yritystoiminnan tarpeita.

Työttömyysturvaa on kehitettävä niin, että se aktivoi työnhakuun. Työmarkkinatuella on voitava tilapäisesti opiskella sekä hakea työtä myös ulkomailla.

Pitkäaikaistyöttömyyden katkaiseminen edellyttää tehokasta tukityöllistämistä ja työvoimakoulutusta, työn uudelleen jakamista sekä lyhytkestoisten työsuhteiden hyödyntämistä. Tuettu työ ei saa syrjäyttää normaalia työsuhteen solmimista. Työosuuskuntien ja työvoiman vuokrauksen mahdollisuudet on hyödynnettävä.

Nuorisotyöttömyyden lievittämiseksi on eri koulutusasteilla lisättävä koulutuspaikkojen tarjontaa, kohdistettava työmarkkinatukea oppisopimuskoulutukseen ja laajennettava työpajatoimintaa. Koulutuskiintiöt on suunniteltava pitkäjänteisesti myös talouselämän tarpeet huomioiden.

Harjoittelupaikkajärjestelmää on kehitettävä työmarkkinajärjestöjen kanssa työmarkkinoille tulon helpottamiseksi. Työelämän joustoa on lisättävä

sapattijärjestelmää ja osa-aikatyötä kehittämällä niille työaloille, missä se on järkevää vanhojen työntekijöiden koulutusvapaiden yms. aikana. Työhallinnon toimenpitein on tarjottava myös määräaikaisia työpaikkoja vastavalmistuneille. EU:n rakennerahastojen mahdollisuudet työttömyyden torjuntaan on hyödynnettävä täysimääräisesti.

Ympäristönsuojelu, ympäristöteknologian kehittäminen ja uusteollistaminen eli tuotantorakenteen monipuolistaminen muiden työllistämiskeinojen kanssa tukevat toisiaan. Työllisyysmäärärahoja on suunnattava erityisesti työvoimavaltaisiin ympäristönsuojelun, -hoidon ja -teknologian tehtäviin.

Ihmisten vaatimukset työnsä, tiukentunut kilpailu ja teknologian kehitys edellyttävät työn, työsuhteiden järjestelyn, palkkauksen ja työaikojen joustavuutta. Työelämän laadun tärkeitä kysymyksiä ovat työelämän suhteiden kehittäminen, muutoksen hallinta sekä työntekijöiden fyysisen ja psyykkisen terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Työn laatua voidaan nostaa vain parantamalla työskentelyedellytysten mielekkyyttä, omaehtoisuutta ja joustavuutta.

Suomen korkea ammatillinen järjestäytymisaste ja kattava neuvottelujärjestelmä edistävät osaltaan myönteistä yhteiskuntakehitystä ja turvaavat palkansaajan aseman. Hyvin toimiva neuvottelu- ja sopimusjärjestelmä on menestyvän talouden kannalta tärkeä. Jatkossakin on työelämää koskevan lainsäädännön uudistamisessa noudatettava kolmikantaista valmistelutapaa.

Työntekijöiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työhönsä on lisättävä. Työehdoista on voitava sopia työpaikkakohtaisesti palkansaajien ja työnantajan kesken nykyistä sopimusvapautta laajemmin oikeuskäytäntömme omaksuman työntekijöiden suojeluperiaatteen pohjalta. Joustojen toteutumista on edistettävä takaamalla sosiaalinen turvallisuus ei-tyypillisissä työsuhteissa. Sisäistä yrittäjyyttä ja kannustavaa tulospalkkausjärjestelmää on kehitettävä sekä edistettävä työntekijöiden mahdollisuuksia yrittäjän niin halutessa hankkia omistusta yrityksestä, jonka palveluksessa he ovat ja päästä osalliseksi yrityksen tuloksesta.

Työelämän tasa-arvoa on edistettävä. Hyväksytyt periaatteet siitä, että samanarvoisesta työstä maksetaan sama palkka sukupuoleen katsomatta on toteutettava myös käytännössä.

VEROTUKSEN KANNUSTETTAVA TYÖHÖN JA YRITTÄMISEEN

Verojärjestelmän on oltava kansainvälisesti kilpailukykyinen sekä työtä ja yrittämistä suosiva. Verotuksen kokonaistasoa on alennettava.

Henkilöiden tuloverotusta on kevennettävä. Työnteon on oltava muita vaihtoehtoja kannattavampaa. Pitemmällä aikavälillä on päästävä siihen, että palkansaaja saa jokaisesta ansaitsemastaan lisämarkasta itse vähintään puolet. Yritysverotusta on uudistettava siten, että yritykseen jäävän voiton verotusta kevennetään ja luodaan näin lisää edellytyksiä henkisiin ja aineellisiin investointeihin.

Verotusta on yksinkertaistettava. Tavoite on, että yhdeltä työnantajalta palkkaa saavan yksityishenkilön ei tarvitse enää täyttää veroilmoitusta.

Verotuksen rakennetta uudistetaan niin, että kokonaisverorasitusta lisäämättä verotusta siirretään kulutuksen, tuotannon ja toimintojen aiheuttamiin ympäristöhaittoihin.

Joukkoliikenteen sekä liikunta- ja kulttuuritoiminnan arvonlisävero on asetettava tasolle, joka ei rasita kohtuuttomasti näiden palvelujen tuottamista ja jakelua.

TEHOKKAASEEN JA YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISEEN ENERGIATALOUTEEN

Energiapolitiikan tavoitteina ovat energiansaannin varmuus, energiantuotannon ja -kulutuksen hyväksyttävyys ympäristön kannalta, korkeatasoinen teknologia ja energiantuotannon taloudellisuus.

Energiantuotannon ja -kulutuksen ympäristövaikutuksia voidaan vähentää ensisijaisesti energian säästämällä ja tehokkaalla energiateknologian käyttöönotolla käyttämällä haitattomia ja vähäpäästöisiä energialähteitä sekä parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Ympäristövaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon koko energiankulutuksen elinkaari aina raaka-aineiden hankinnasta energian sitomiseen tuotteisiin ja palveluihin.

Taloudellisia ohjauskeinoja käytettäessä on huomioitava kansainväliset ratkaisut. Energiaverotusta kehitettäessä on huomioitava sekä hiilidioksidipäästöt että käytetyn lähteen energiasisältö. Verotuksen on oltava ennakoitavissa pitkällä aikavälillä. Ensi vaalikauden tavoitteena on energiantuotannon ympäristöhaittojen vähentäminen. Pitemmällä aikavälillä päämääränä on kokonaiskulutuksen kääntäminen laskuun tuotantorakenteen ja -tapojen kehittyessä.

Hallituksen ja teollisuuden välisiä energiansäästösopimuksia on jatkettava ja toimintaa laajennettava. Energiainvestointien osalta valtion yrityksille myöntämän tuen perusteena on oltava energiansäästöön ja kulutuksen tehokkuuden nostamiseen tähtäivät toimet.

Energianhuolto on turvattava monipuolisen energiantuotannon ja useiden hankintalähteiden avulla. Ydinvoima on tulevaisuudessakin nähtävä eräänä energiantuotannon vaihtoehtona.

Julkista tukea ja voimavaroja on suunnattava energiatekniikan tutkimus- ja kehityshankkeisiin, uuden energiatekniikan markkinoille saamiseen sekä ympäristötekniikan ja energiasäästön edistämiseen.

Sähkön ja lämmön yhdistettyä tuotantoa on lisättävä uudistamalla yhdyskuntien kaukolämpövoimalaitoksia ja teollisuuden vastapainevoimalaitoksia. Kotimaisten energialähteiden, erityisesti puun, käytölle on perusteltua suunnata kohtuullista tukea erityisesti yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa sekä kaukolämmityksessä.

ELINVOIMAISEEN MAASEUTUUN

Elinkeinorakennetta monipuolistamalla varmistetaan asuminen ja monentyyppinen yrittäminen maaseudulla. Tavoitteena on asuttu maaseutu ja puhtaat elintarvikkeet. Kotimainen kasvi- ja kotieläintuotanto on edelleen maaseudun elinvoimaisuuden perusta.

Suomalaisen maa- ja metsätalouden on perustuttava ammattitaitoisesti ja yrittäjälähtöisesti hoidettuihin tiloihin. Tilakoon ja -rakenteen kehittäminen luovat edellytyksiä kannattavalle tuotannolle.

Teollisuuden raaka-aineen lisäksi on kehitettävä metsän ja puun muita käyttötarkoituksia. Kotimainen energiantuotanto ja bioenergian kehittäminen luovat maaseudulle uusia mahdollisuuksia.

Maatalouden ympäristöystävällisen tuotannon on oltava kansallinen strategia, sillä se on kilpailuetumme.

Maaseudun elinkeinorakennetta on monipuolistettava lisäämällä sivuelinkeinoja, etä- ja joustotyötä sekä monimuotoista yrittämistä kuten matkailupalveluja käyttämällä hyväksi suomalaisen luonnon ja kulttuurin tarjoamia monipuolisia mahdollisuuksia.

Maatiloille tarvitaan tilakohtaiset liiketoimintasuunnitelmat työvälineiksi pyrittäessä taloudellisesti kannattavaan yritystoimintaan sekä maatalouden rakenteen ja tilakoon kehittämiseen.

Maataloustuotteiden jatkojalostusta on kehitettävä. Elintarviketalouden kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä on parannettava. Uusien tuoteryhmien sekä markkinoiden tutkimus- ja tuotekehittelyyn on panostettava voimakkaasti uusien vientimarkkinoiden löytymiseksi.

EU:n markkinoiden avautuminen ja hintapolitiikka sekä kuluttajien kasvavat vaatimukset on käytettävä hyväksi vauhdittamalla luonnonmukaisen viljelyn lisäämistä.

Maataloustuotantoa kannustetaan siirtymään tiloille, joilla on siihen parhaat edellytykset. Tuotannon sijoittumiseen vaikuttavat siten alueen ominaisuudet, mutta myös viljelijän ammattitaito ja yrityksen taloudellinen kannattavuus.

Tilakohtaisia metsänhoitosuunnitelmia on käytettävä varmistamaan metsänhoidon menetelmien oikea-aikaisuus ja korkea laatu. Metsänhoidon on turvattava metsäluonnon monimuotoisuus. Yksityismetsätalouden itsenäisyys on turvattava.

Maatalouden ympäristökuormitusta on selkeästi vähennettävä. Vesistöjen suojelua ja niiden tilan parantamista on tehostettava ja vähennettävä torjunta-aineiden ja keinolannoitteiden käyttöä. Tilakohtaisten ympäristösuunnitelmien toteutumista on tehostettava. Maisemanhoito on nostettava yhdeksi maaseutupolitiikan tehtäväksi.

Yksilönvapauden toteuttaminen edellyttää tasa-arvoa, siksi yhtäläisten mahdollisuuksien luominen on keskeinen yhteiskunnallinen tavoite. Sen edistämiseksi on taattava kansalaisen aineellinen ja henkinen perusturvallisuus.

Perusturvan ja ansiosidonnaisen turvan tarkoituksenmukainen työnjako on säilytettävä. Ansioturvan on jatkossakin oltava lakisääteinen. Tätä perustaa voivat yksityiset vakuutusjärjestelyt täydentää.

Perusturvan ylittävästä ansioon sidotusta hyvinvoinnista on jokaisen kannettava kohtuullinen osuus. Palkansaajien osuutta ansioturvan, lähinnä työttömyysturvan ja eläkkeiden, rahoituksesta voidaan lisätä samanaikaisesti kun ansiotulojen verotusta kevennetään.

Ihmisten tasa-arvoiset aineelliset perusedellytykset on turvattava kehittämällä yhtenäinen perusturva siten, että eri tasot yhtenäistetään ja päällekkäisyydet ja väliinputoamiset poistetaan. Sosiaalietuudet, asiakasmaksut ja ansiotulojen kasvu on yhdistettävä verotukseen niin, että se kannustaa omatoimiseen tulonhankintaan ja poistaa köyhyysloukut. Bruttoansioiden kasvun on lisättävä myös käteen jäävää tuloa.

Uudistus on aloitettava nostamalla sairausvakuutuksen ja opintotuen tasoa. Perusturvan on katettava yleisimmät sosiaaliset ja yksilölliset elämäntilanteet, joissa ihminen tarvitsee yhteiskunnan tukea. Näitä ovat sairaus, työttömyys, opiskelu, vanhuus, lapsuus, työkyvyttömyys, vanhemmuus, vammaisuus, huoltajan kuolema ja kotona tapahtuva hoitotyö. Maksatus on keskitettävä Kansaneläkelaitokseen. Lapsilisäjärjestelmän perusteet on säilytettävä nykyisellään.

Täysimääräisen opintorahan saannin 20 vuoden ikäraja on poistettava. Vastavalmistuneille opintovelallisille on taattava mahdollisuus siirtää opintolainan takaisinmaksun aloittamista kunnes he työllistyvät.

Työttömyysturvan rahoitusrakenne on saatava kestäväksi kaikissa taloudellisissa olosuhteissa, mm. kehittämällä henkilökohtaista työttömyysvakuutusta. Työttömyysvakuutusmaksuissa on siirryttävä asteittain rahastoivaan järjestelmään. Yrittäjien sekä maatalousyrittäjien eläkkeiden rahastointia on lisättävä ja yrittäjät on saatava ansioturvan piiriin.

Työeläkkeiden tavoitetaso on säilytettävä. Eläkepalkan laskutapaa uudistettaessa on otettava huomioon nykyistä laajemmin henkilön työhistoria sukupolvi- ja sukupuolitasa-arvoisesti. Keskimääräinen eläkkeellejäämisikä on saatava nousemaan ja samalla mahdollistettava joustavampi eläkkeellesiirtyminen myös nykyistä vanhempana. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja on edelleen nostettava. Työkyvyn säilymiseksi ja työviihtyvyyden parantamiseksi on panostettava kuntoutukseen ja työelämän kehittämiseen.

Selvitetään palkansaajan työeläkemaksun porrastaminen ikäperusteisesti siten, että voidaan lisätä nuorten aikuisten käteenjääviä tuloja tilanteessa, jolloin menot ovat suurimmillaan.

Ihmisiä on kannustettava terveellisiin elintapoihin ja vastuuseen itsestään. Hyvinvointia ja terveyttä koskevien valintojen pohjaksi on ihmisillä oltava käytössään riittävästi tietoa. Terveyden edistäminen on otettava huomioon kaikessa päätöksenteossa.

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja oman elämän hallinnan tukeminen ovat pohjana sosiaali- ja terveyspoliittisissa ratkaisuissa. Olennaista on yksilön oma vastuu itsestään ja kanssaihmisistään sekä osallistuminen itseään koskevaan päätöksentekoon.

Yhteiskunnan on turvattava kansalaisten tarvitsemat peruspalvelut. Kunnilla on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämismvastuu joko omana tai yksityisenä palveluna, niin että laatutaso turvataan. Jokaisen sukupolven on tunnettava vastuunsa. Sukupolvien välistä tasa-arvoa on edistettävä asuntopoliittisin, työvoimapoliittisin ja sosiaalipoliittisin keinoin.

Kuntalaisen on voitava valita, miltä palvelun tuottajalta hän hankkii palvelut. Tuottajat voivat olla joko yksityisiä, kunnan omia tai muiden julkisten yhteisöjen palveluyksiköitä kilpailuolosuhteissa.

Yhteiskunnan pysyvästi turvaamat peruspalvelut on määriteltävä laissa. Muiden palveluiden tarjonnan laajuus voi riippua taloudellisesta tilanteesta.

Lapsiperheille suunnattavat perhepoliittiset etuudet, kuten suorat tulonsiirrot, valinnaiset päivähoitomuodot, asumiskustannusten alentaminen, on järjestettävä pitkäjänteisesti niin, että ne ovat ennustettavissa.

Lapsiperheille on turvattava valinnanmahdollisuus päivähoidossa. Kaikille alle kouluikäisille on turvattava päivähoito ja esiopetus on järjestettävä sitä haluaville. Palvelurahajärjestelmää on kokeiltava vaihtoehtona päivähoidossa ja tutkittava sen käyttömahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustehokkuudesta, korkeasta laadusta, riittävästä saatavuudesta ja voimavaroista on huolehdittava hoidon oikealla porrastuksella ja ennaltaehkäisevällä toiminnalla.

Mahdollisuuksia itsenäiseen asumiseen ja avohoitoon on lisättävä monipuolistamalla kotihoitoa sekä tukipalvelujärjestelmiä. Laitoshiito on tehokkaammin kohdistettava sitä tarvitseville.

Toimintojen laadun jatkuva arviointi ja kehittäminen on otettava olennaiseksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Potilaiden valinnanvapautta ja vaikutusmahdollisuuksia on lisättävä.

Sairausvakuutuksen toimintaedellytyksiä on kehitettävä, suorakorvausjärjestelmä on toteutettava. Aikuisten hammashuoltoa on laajennettava asteittain.

LAADUKASTA ASUMISTA HYVÄSSÄ ELINYMPÄRISTÖSSÄ

Hyvän elin- ja asuinympäristön suunnittelun lähtökohtana on oltava erilaisten ihmisryhmien tarpeiden kuuleminen ja asukkaiden tasavertaisten osallistumismahdollisuuksien nivominen osaksi suunnitteluprosessia.

Yhdyskuntasuunnittelussa on otettava huomioon ihmisten elinajan erilaiset elämäntilanteet ja niiden vaikutus.

Ympäristösuunnittelussa on otettava huomioon ympäristön säilymisen lisäksi kulttuurinäkökulma. Kaavoituksen ja rakentamisen on kunnioitettava parhaita kansallisia perinteitä ja parannettava viihtyvyyttä niin, että esteettiset näkökohdat, historia ja taiteen osuus korostuvat.

Asuntopolitiikan tehtävänä on huolehtia kohtuuhintaisten ja laadukkaiden asuntojen alueellisesti riittävästä tarjonnasta. Asuntorakenteessa on lähivuosina kiinnitettävä huomiota asumisviihtyvyyden parantamiseen.

Nuorten mahdollisuuksia ensiasunnon hankkimiseen joko vuokra- tai omistusmarkkinoilta on parannettava. Asunnon hankinta on mahdollistettava kohtuullisella korolla ja muilla lainaehdoilla. Toimivien vuokra-asuntomarkkinoiden kehittymisestä on huolehdittava.

Asuntokaupan leimaverotus tulee saattaa yhtäläiseksi asuntomuodosta riippumatta.

Asumisoikeusjärjestelmää on laajennettava tuntuvasti ja lisärakentaminen on suunnattava riittävän suuriin taajamiin toimivien markkinoiden aikaansaamiseksi.

Asumistuki on yhtenäistettävä ja kehitettävä asteittain osaksi perusturvaa.

Rakennusalan tervettä kilpailua on edistettävä asuntojen hintatason pitämiseksi kohtuullisena.

Olemassaolevasta asuntokannasta on huolehdittava ja määrärahoja on kohdennettava yhä enemmän peruskorjauksiin. Saneerauksen ja peruskorjauksen rahoittamiseksi on mahdollistettava rahastointi jo rakennuksen käyttöönotosta lähtien. Rahastoinnin perusteella on rakennuksen omistajalle luotava mahdollisuus edullisiin peruskorjauslainoihin.

Rakentamisen ympäristöhaittoja on vähennettävä työmenetelmiä tehostamalla ja materiaalien ja tuotannon energiatasetta alentamalla sekä materiaalien uudelleenkäyttöä lisäämällä.

Yhdyskuntarakenteen kehittämisessä on sovittava yhteen ympäristön vaatimukset, taloudelliset tekijät sekä ihmisten valinnanmahdollisuudet. Asutuksesta ja muusta rakentamisesta aiheutuvat luonnon- ja yhdyskuntatalouden kustannukset on kohdistettava aiheuttajalle. Samalla on rakentamista ohjattava alueille, joissa yhdyskuntatekniikka ja tiet ovat jo valmiiksi olemassa.

Hyvällä yhdyskuntasuunnittelulla on liikennöinnin tarvetta taajamissa vähennettävä, jolloin työn, kodin ja palvelujen välisiä välttämättömiä matkoja voidaan yhä useammin tehdä myös ilman moottoriajoneuvoja. Joukkoliikennettä on suosittava ja sen tehokkaaksi hoitamiseksi on etsittävä keinoja liikenteen vähentämiseksi huipputunteina. Tietoliikenteen mahdollisuuksia korvata osa fyysisestä liikenteestä on edistettävä.

Luonnonsuojelulain, rakennuslain ja ympäristölainsäädännön kokonaisuudistukset on toteutettava.

YKSILÖNÄ OIKEUSVALTIOSSA

Oikeusvaltiota on rakennettava vahvistamalla kansalaisten oikeusturvaa ja parantamalla vaikutusmahdollisuuksia. Yksilöiden henkilökohtainen vapaus, osallistumismahdollisuudet ja kattava sosiaalinen turvallisuus ovat oikeusvaltion perusta.

Kansalaisten yhdenvertaisuus ja oikeusturva on taattava samalla kun päätösvaltaa hajautetaan ja lupamenettelyjä yksinkertaistetaan ja karsitaan.

Valistunut, vastuullinen ja itsenäisesti valintoja tekevä kuluttaja on markkinatalouden tietoinen vaikuttaja. Kuluttajapolitiikalla on varmistettava kuluttajien tiedonsaanti, taattava tasaveroinen neuvotteluasema sekä kannustettava kilpailua.

Valtionsäädännön kehittämistä parlamentaariseen suuntaan on jatkettava vahvistamalla eduskunnan asemaa suhteessa presidenttiin.

Kuntien ja valtion viranomaisvalmistelun ja päätöksenteon on oltava pääsääntöisesti julkista. Todellinen kansalaisen valta edellyttää kansalaiskuulemista yhteiskuntasuunnittelun varhaisissa vaiheissa. Pohjoismainen avoimuuden periaate on tuotava esille myös Euroopan unionin päätöksenteossa.

Vahvistetaan paikallisdemokratiaa edistämällä väestön osallistumista kunnallispoliittiseen toimintaan mm. harjoittamalla avoimia työmuotoja, päätösvallan siirtoa ja erilaisia muita kansalaisvaikuttamisen muotoja.

Perusoikeusuudistus on hyväksyttävä eduskunnan käsittelyssä olevan esityksen pohjalta.

Lainsäädännön on sisällettävä selkeät rajat ja velvoitteet viranomaisen toiminnalle. Viranhaltijan ja paikallisen tai alueellisen viranomaisen ratkaisuihin on aina voitava valittaa ylempiin oikeusasteisiin. Oikeusturvaa hallinnossa ja verotuksessa on parannettava, käsittelyaikoja on lyhennettävä ja erityisesti epäävät päätökset on perusteltava tarkasti.

Rikosten ennaltaehkäisyyn on panostettava huolehtimalla yleisen järjestyksen ja turvallisuuden toiminnallisista ja laadullisista edellytyksistä. Rikoksen uhrin asemaa on parannettava. Päiväsakkojärjestelmää on uudistettava siten, että sakon perusteena ovat sakotettavan todelliset nettotulot. Talousrikosten tutkinta on tehostettava. Järjestäytyneen rikollisuuden leviäminen Suomeen on torjuttava kansainvälisellä yhteistyöllä. Sovittelumenettely ja yhdyskuntapalvelu on vakainaistettava osaksi rangaistusjärjestelmää.

Kuluttajia on kannustettava ympäristön kannalta kestäviin ratkaisuihin tiedon ja taloudellisten ohjauskeinojen avulla.

Kuluttajien asemaa on parannettava säätämällä laki vakiosopimuksista. Suureen ihmisryhmään kohdistuneiden väärinkäytösten oikeudenmukainen ja joustava oikeuskäsittely mahdollistetaan säätämällä laki ryhmäkanteesta.

Kansainvälisessä kaupassa ilmeneviin kuluttajansuojan loukkauksiin on puututtava kehittämällä ylikansallista kuluttajansuojaa pohjoismaiden mallin pohjalta.

TURVALLISEEN EUROOPPAAN

Kansainvälinen vuorovaikutus on kiinteä osa suomalaisuutta. Se on taloutemme ja turvallisuutemme perusta sekä keskeinen osa sivistystä ja kulttuuria. Tässä vuorovaikutuksessa meidän on tunnettava myös vastuumme ja velvollisuutemme.

On luotava entistä tehokkaampi ja oikeudenmukaisempi kansainvälinen yhteistyöjärjestelmä, jolla ratkaistaan kansainvälisiä ristiriitoja rauhanomaisesti ja valtioita velvoittavalla tavalla. Kansainvälisellä yhteistyöllä on keskeinen vastuu väkivallan syiden poistamisessa ja konfliktien estämisessä. Tämän vuoksi Yhdistyneiden Kansakuntien asemaa on vahvistettava.

Demokratiaan ja avoimeen markkinatalouteen perustuvan poliittisen kehityksen jatkuminen Euroopassa on toivottavaa. Se sitoo maanosaa yhteen markkinoiden avulla ja kansalaisyhteiskuntien välillä syntyvillä riippuvuussuhteilla sekä vähentää valtiokeskeisen ja sotilaspoliittisen järjestäytymisen merkitystä. Euroopan unioni on keskeisin tekijä niin poliittisen kuin taloudellisen vakauden kannalta Euroopassa.

Uudessa Euroopassa Suomen on edelleen huolehdittava hyvistä naapuruussuhteista. Suomen ja Venäjän välisten turvallisuuspoliittisten intressien perusteet ovat säilyneet suurten muutostenkin jälkeen pääpiirteissään ennallaan. Venäjä on oleellinen osa Eurooppaa ja myönteisen taloudellisen ja poliittisen kehityksen turvaaminen Venäjällä on koko Euroopan etu.

ETYKillä on edelleen yleiseurooppalaisena järjestelmänä turvallisuuspolitiikassa tärkeä tehtävä. ETYKin puitteissa NATO ja WEU voivat saada nykyistä enemmän vastuuta koko Euroopan turvallisuudesta.

Länsi-Euroopan Unioni (WEU) tulee kehittymään EU:n turvallisuuspolitiikan välineeksi, jonka tehtävänä on toteuttaa unionin yhteisiä päätöksiä. WEU on kehitettävä osaksi laajempaa eurooppalaista turvallisuusjärjestelyä.

EU:n jäsenenä Suomi tulee olemaan aktiivinen osallistuja valmisteltaessa institutionaalisia järjestelyjä turvallisuuspolitiikkaan. Suomi ei tule sulkemaan pois mitään vaihtoehtoja, jotka lisäävät turvallisuutta ja vahvistavat rauhaa Euroopassa.

Suomen turvallisuuspolitiikan osana meillä on oltava olosuhteisiimme mitoitettua, tehokasta sekä itsenäisen puolustuskyvyn takaavaa puolustusvoimaa ja maanpuolustustahtoa. Mahdollinen osallistuminen monenkeskeiseen puolustusyhteistyöhön ei saa lisätä Suomen varustelumenoja. YK:n rauhanturvatoiminnan on oltava jatkossakin osa myönteistä kansainvälistä turvallisuusyhteistyötämme.

Yleiseurooppalaisia ongelmia ovat kasvanut nationalismi, suvaitsemattomuus ja vähemmistöjen asema. Ulkomaalaisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja suvaitsemattomuuteen on kaikkien hallitusten tahoillaan puututtava voimakkaasti.

Pakolaispolitiikan lähtökohtana on oltava kansainvälisiä sopimuksia noudattava ja ihmisoikeuksia kunnioittava ja harkitseva politiikka. Ensisijaisesti on pyrittävä pakolaisuuden syiden poistamiseen ja ihmisten auttamiseen heidän lähialueillaan. Tavoittemme on muuttaa Geneven pakolaissopimusta siten, että myös ympäristösyistä pakolaisiksi joutuvat kuuluisivat pakolaismääritelmän piiriin. Suomen on otettava suurempi vastuu pakolaisista.

SUOMI EUROOPAN UNIONISSA

Jäsenyys Euroopan unionissa sekä Euroopan sisäiset markkinat, joilla ihmiset, tavarat, palvelut ja pääoma liikkuvat vapaasti, ovat Suomen talouden menestykselle ratkaisevassa asemassa. EU:n taloudellista yhteistyötä on jatkettava kohti eurooppalaista talouspolitiikkaa, jonka tavoitteena on ekologisesti ja sosiaalisesti turvattu hyvinvoinnin kasvu ja työllisyyden turvaaminen.

Suomen tavoitteena on oltava Euroopan unionin yhteistyön laajentuminen asteittain itäisen Keski-Euroopan ja Baltian maihin. Venäjän kanssa on aluksi sovittava vapaakauppaan tähtäävistä toimista.

Päätöksenteon on Euroopan unionissa tapahduttava hajautetusti ja lähellä kansalaista. Unionitason päätöksentekoa tarvitaan vain sisäisten markkinoiden toiminnan tai muiden EU:n perustavoitteiden kannalta välttämättömissä asioissa.

EU:n omassa päätöksenteossa kansanvaltaa on lujitettava vahvistamalla tasapainoisesti kansallisten parlamenttien sananvaltaa jäsenmaiden kannanmuodostuksessa ministerineuvostossa ja suorilla vaaleilla valitun Euroopan parlamentin asemaa suhteessa EU:n komissioon. Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmän julkisuusikäytäntöä on muutettava pohjoismaisen julkisuusperiaatteen mukaiseksi.

Euroopan unionin jäsenenä Suomen on aktiivisesti osallistuttava EU:n sosiaalisen ulottuvuuden, erityisesti tasa-arvokysymysten kehittämiseen. On luotava strategia kansainvälisessä yhteistyössä edistettävistä asioista. Suomen on oltava edelläkävijänä eurooppalaisessa ympäristöpolitiikassa. Ympäristönäkökohdat on sisällytettävä EU:n kaikkeen päätöksentekoon. Ympäristö- ja energiaverojen käyttöönottoa on nopeutettava. Ympäristöpolitiikassa on mahdollista säätää luonnon kestävykseen perustuen kansallisesti tiukempia normeja. Kansallisia ympäristönsuojelunormeja ei saa tulkita kaupan teknisiksi esteiksi.

KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ KANSAINVÄLISELLÄ YHTEISTYÖLLÄ

Kansainvälisen kaupan ja talouden on pohjaututtava ekososiaalisen markkinatalouden periaatteille. Tavoitteena on oltava vapaampi maailmankauppa, johon kuuluvat sosiaalisen ja ekologisen keinottelun estävät järjestelmät.

Suomen kauppapolitiikan on otettava korostuneemmin huomioon ympäristö-, ihmisoikeus- ja kehitysnäkökulma. Kansainvälisissä järjestöissä ja rahoituslaitoksissa on vaikutettava siihen, että kestävä kehityksen periaatteet huomioidaan kauppapoliittisia asioita käsiteltäessä.

Suomen tulee toimia vastuullisen maailmankaupan vapauttamisen puolesta. Uudessa maailman kauppajärjestössä (World Trade Organization, WTO) on aloitettava vihreä kierros, jossa ympäristöasioiden käsittely järjestetään pysyvällä tavalla ja ympäristö- ja kehitysulottuvuus sisällytetään WTO:n artikloihin.

Monikansallisille yrityksille ja pääosin vapautetuille pääomamarkkinoille on luotava pelisäännöt, jotka vähentävät keinottelijoiden mahdollisuuksia toimia kansantalouksia kohtaan haitallisesti.

YK-järjestelmän toimintaa on vahvistettava turvallisuus-, ympäristö- ja kehitysasioissa. YK:n alaisuuteen on perustettava ympäristöjoukot.

Suomen on palattava kehitysavussa kansainvälisten velvoitteiden mukaiselle tasolle. Kehitystavoitteiden on oltava ekologisesti kestäviä ja niiden on kunnioitettava paikallista kulttuuria. Kehitysmaapolitiikassa on tuettava yleismaailmallisia ihmisoikeuksia, demokratian kunnioittamista sekä oikeudenmukaista kauppapolitiikkaa. Suomen on tuettava ratkaisuja kehitysmaiden ja teollisuusmaiden välisen elintasoeron kaventamiseen. Kehitysyhteistyöprojekteissa on keskityttävä koulutukseen, tiedonvälitykseen, elämän perusedellytysten rakentamiseen, ympäristönsuojeluun, pienyrittäjyyteen ja väestönkasvun hillitsemiseen sekä naisten aseman parantamiseen.

Tavoitteenamme on pohjoismaisen yhteistyön tiivistäminen demokratia-, oikeusjärjestys-, sivistys-, hyvinvointi- ja ympäristökysymyksissä yhteisen kulttuuritaustamme ja olosuhteittemme pohjalta.

Suomen ympäristökuormituksen vähentämiseksi investoinnit lähialueille ovat välttämättömiä. Ympäristöhyötyjen lisäksi lähialueilla tehtävillä hankkeilla on merkitystä suomalaisen ympäristöteknologian viennin edistäjinä ja työllistäjinä. Lähialueiden hankkeiden rahoittamiseksi on edistettävä kansainvälistä yhteistyötä.

Yhteistyötä Itämeren alueella on tiivistettävä ja Itämeren suojelusopimus on toteutettava. Suomelle on tärkeää ympäristönsuojelun ja talouden yhteistyön tiivistäminen Venäjän ja Baltian maiden kanssa.

Arktisella yhteistyöllä on kasvava merkitys erityisesti luonnonvarojen hyödyntämisessä. Osana yhteistyötä on kiinnitettävä erikoishuomiota arkojen luonnonkohteiden säästämiseen ja alkuperäiskansojen aseman ja kanssakäymisen vahvistamiseen.

KESTÄVÄ HYVINVOINTI NOUSEE OSAAMISESTA JA SIVISTYKSESTÄ

- * Henkinen hyvinvointi on hyvän ja tasapainoisen elämän perusta. Korkeatasoinen sivistys, koulutus ja kulttuuri luovat edellytykset henkisellet ja taloudelliselle hyvinvoinnille.
- * Koulutuksen ja tutkimuksen vahvistaminen on Suomen tulevaisuusstrategian ydin, eikä niiden tasosta ja laadusta voida tinkiä. Osaaminen ja sivistys ovat tärkeä kilpailuvoimamme ja pohja kestävälle hyvinvoinnille.
- * Rakennamme kansainvälisesti kilpailukykyistä yritystoimintaa yhä paremmalla koulutuksella, kansainvälisesti erikoistuneella huippuosaamisella, korkeatasoisella teknologialla ja ympäristöystävällisyydellä. Luova ja uusiutumiskykyinen yritystoiminta antaa Suomen hyvinvoinnille kestävä taloudellisen pohjan. Merkittävä määrä uusia työpaikkoja on synnyttävissä kehittämällä kansainvälisen tason vahvuuksiamme. Terveellä yrittämisellä ja avoimella kilpailulla luodaan työpaikkoja, hyvinvointia ja varallisuutta.
- * Hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuuden turvaamiseksi on lisättävä vientituloja, nostettava tuottavuutta, tehostettava kotimarkkinoiden toimintaa, edistettävä uutta yritystoimintaa työpaikkojen luomiseksi sekä pysäytettävä julkinen velkaantuminen. On varmistettava, että koti- ja ulkomaisten yritysten kannattaa tutkia ja kehittää Suomessa sekä investoida Suomeen.
- * Vaalikauden tärkein tavoite on työttömyyden vähentäminen. Tärkeimpiä uusien työpaikkojen luoja ovat pienet ja keskisuuret yritykset. Yritystoiminnan edellytyksiä parantamalla ja yrityksen perustamista kannustamalla luodaan mahdollisuuksia uusille työtillaisuuksille.
- * Työllisyyspolitiikan on aktivoitava ihmisiä työnhakuun ja itsensä työllistämiseen. Uusia työpaikkoja on synnyttävä määrätietoisella kansainvälisellä yhteistyöllä. Erityisesti on painotettava nuorten ja vastavalmistuneiden työllisyyden parantamista ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentämistä.
- * Verojärjestelmän on oltava kansainvälisesti kilpailukykyinen sekä työtä ja yrittämistä suosiva. Verotuksen painopistettä on siirrettävä työn verottamisesta välillisen verotuksen suuntaan.
- * Elinkeinorakennetta monipuolistamalla varmistetaan asuminen ja monentyyppinen yrittäminen maaseudulla. Tavoitteena on asuttu maaseutu ja puhtaat elintarvikkeet. Kotimainen kasvi- ja kotieläintuotanto on edelleen maaseudun elinvoimaisuuden perusta.
- * Ihmisten tasa-arvoiset aineelliset perusedellytykset on turvattava kehittämällä yhtenäinen perusturva siten, että eri etuudet ja niiden tasot yhtenäistetään ja päällekkäisyydet ja väliinpuotoamiset poistetaan. Sosiaalietuudet, asiakasmaksut ja ansiotulojen kasvu on yhdistettävä verotukseen niin, että se kannustaa omatoimiseen tulonhankintaan ja poistaa köyhyysloukut.
- * Yhteiskunnan on turvattava kansalaisten tarvitsemat peruspalvelut. Kunnilla on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuu joko omana tai yksityisenä palveluna, niin että laatu on turvattu.

- * Jäsenyys Euroopan unionissa sekä Euroopan sisäiset markkinat, joilla ihmiset, tavarat, palvelut ja pääoma liikkuvat vapaasti, ovat Suomen talouden menestykselle ratkaisevassa asemassa. EU:n taloudellista yhteistyötä on jatkettava kohti eurooppalaista talouspolitiikkaa, jonka tavoitteena on ekologisesti ja sosiaalisesti turvattu hyvinvoinnin kasvu ja työllisyyden turvaaminen.